

חיוב לברר במקום שיש רוב. 6.**1. פסחים ד. "בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק" (7 שורות מסוף העמוד) עד ד: "כיון דבדיקת חמץ מזרבנן"**

בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק: המשכיר בית לחבירו בארבעה עשר, חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק? למאי נפקא מינה? - לישיליה! דליתיה להאי דלשיליה, לאטרופי להאי מאי? - אמר להו רב נחמן בר יצחק, תניתוה: הכל נאמנים על ביעור חמץ, אפילו נשים אפילו עבדים אפילו קטנים. מאי טעמא מהימני לאו משום דחזקתו בדוק? דקסבר: הכל חברים הם אצל בדיקת חמץ. דתניא: חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות, אפילו הן בני יומן - הרי הן בחזקת מתוקנים. - וממאי? דילמא שאני הכא משום דקאמרי הני. - אטו אמירה דהני מידי מששא אית ביה? - אלא מאי - דחזקתו בדוק, האי הכל נאמנים? כל הבתים בחזקת בדוקין בארבעה עשר מיבעי ליה! - אלא מאי - משום אמירה דהני, הא לא אמרי הני - לא, תפשוט מיניה דאין חזקתו בדוק! - לא, לעולם אימא לך חזקתו בדוק, והכא במאי עסקינן - דמוחזק לן דלא בדק, וקאמרי הני בדקיניה. מהו דתימא: לא להימניהו רבנן, קא משמע לן

2. ר"ן פסחים א: (בדפי הרי"ף) ד"ה גרסינן בגמ' בעו מיניה מתחילת דבריו עד "ואמר להו רב נחמן תניתוה"

גרסינן בגמ' (ד' ד ב) בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק המשכיר בית לחבירו בי"ד חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק למאי נפקא מיניה דליתיה להאי דנשייליה כלומר דאי איתיה למשכיר קמן לא נפקא לן מיניה מידי דאפילו נימא דחזקתו בדוק כל היכא דאיתיה קמן שיילינן ליה דלא סמכינן אחזקה דכל היכא דאפשר לברורי מילתא מבררינן ולפיכך כתב הרב אלפסי ז"ל בפרק קמא דחולין דלא סמכינן ארוב מצוין אצל שחיטה מומחין הן אלא היכא דאזיל ליה לעלמא וליתא קמן דנשייליה אבל איתיה קמן לא סמכינן אחזקה ובדקינן ליה וכמו שכתבתי שם בס"ד

3. רי"ף חולין ג: (בדפי הרי"ף) "והיכא דראה אחד ששחט" עד "ואיכא מרבואתא"

והיכא דראה אחד ששחט ואזל ליה לעלמא ולא ידע אי גמיר אי לא גמיר אותה שחיטה מותרת דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן דתניא [דף י"ב ע"א] הרי שמצא תרנגולת שחוטת בשוק או שאמר לשלוחו צא ושחוט לי והלך ומצאו שחוט חזקתו שחוט אלמא אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן וכן הלכתא

4. ר"ן חולין ג: (בדפי הרי"ף) ד"ה והיכא מתחילת דבריו עד "והכי נמי מוכח"

והיכא דראה אחד ששחט ואזיל ליה לעלמא וכו'. נראה מדברי הרב אלפסי דדוקא היכא דאזיל לעלמא ולא איפשר למבדקיה הוא דסמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן אבל כל היכא דאיתיה קמן בדקינן ליה וכן כתב בעל הלכות ראשונות ז"ל וטעמא דמילתא דנהי דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן מ"מ מיעוט דאין מצויין שכיח טובא והוה ליה כטרפיות דריאה דאסיקנא לעיל דכל היכא דאיתיה קמן בדקינן ליה וכי ליתיה קמן סמכינן ארוב בהמות דכשרות נינהו ודכותה נמי אשכחן בפ"ק דפסחים (דף ד א) דאמרינן התם המשכיר בית לחבירו בארבעה עשר חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק. ומתמהינן למאי נפקא מינה ומהדרין דליתיה קמן דלישיליה [ולאטרופיה להאי מאי] אלמא דאי איתיה קמן לא סמכינן אחזקה אלא בדקינן ליה

5. ביצה כה. משנה וגמרא עד כה: "כדתניא לא יאכל אדם"

משנה. בהמה מסוכנת לא ישחוט, אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי. רבי עקיבא אומר: אפילו כזית חי מבית טביחתה. שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה, אבל מביא בידו אברים אברים.

גמרא. אמר רמי בר אבא: הפשט ונתוח בעולה, והוא הדין לקצבים. מכאן למדה תורה דרך ארץ: שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתוח. (לאפוקי) מאי קא משמע לך? אילימא לאפוקי מדרב הונא, דאמר רב הונא: בהמה בחייה - בחזקת

איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה, נשחטה - בחזקת היתר עומדת, עד שיודע לך במה נטרפה. והאנן תנן מתניתין כדרב הונא; דתנן, רבי עקיבא אומר: אפילו כזית חי מבית טביחתה. מאי לאו - מבית טביחתה ממש! - לא, ממקום שטובחת אכילתה. - והא תני רבי חייא: מקום טביחתה ממש! - אלא, רמי בר אבא אורח ארעא קא משמע לן

"נטיעה מקטע" עד תרמוסא מקטע"

נטיעה מקטע רגליהון דקצביא ודבועלי נדות

6. ר"ן חולין ג: (בדפי הרי"ף) "מיהו היכא דאיתיה לריאה" עד "והכי אמרינן נמי גבי ההיא אימרתא"

מיהו היכא דאיתיה לריאה קמן ואפשר למיבדק אסור לאכול מן הבהמה עד שתבדק. וראיה לדבר מדאמרינן בפרק אין צדין (דף כה ב) נטיעה מקטע רגליהון דקצביא ודבועלי נדות. כלומר שנטיעה זו הכל ממתנין אותה שלש שנים וקצבים אין ממתנין לבהמה עד שתבדק הריאה אלמא צריכין הן להמתין. ועוד ראייה מדאמרינן בירושלמי במסכת ביצה ר' יודן בעי דמאי מדבריהם וראית טריפה מדבריהם כמאן דתימא רואין את הטרפה ביו"ט דכותה מפרישין את התרומה ביו"ט והא ודאי בספק טריפות הריאה היא שאם תאמר שנוולד ריעותא בבהמה הא אין ראייה זו מדבריהם אלא מדאורייתא. ועוד הביא הרמב"ן ז"ל ראייה ממה שאמרו בילמדנו אמר רבי יהודה בן פדיא מי יגלה עפר מעיניך אדם הראשון שאתה לא יכולת לעמוד בנסיונותיך אפילו שעה אחת והרי בניך משמרים את כל המצוות שניתנו להם וכו' אדם מישראל לוקח בהמה שה או עז או כבש או שור ושוחט ומפשיט רוחץ בודק בריאה ונמצאת טריפה מונע ואינו אוכל. הלא אמרה אמרת ה' צרופה. ובדיקה זו מדבריהם היא ולא מדאורייתא. דהא אמרינן בפרק אין צדין (דף כה א) דהתירו לו לשחוט בהמה מסוכנת ביום טוב אם יכול לאכול כזית חי מבית טביחתה אלמא מדאורייתא יכול לאכול בלא הפשט ונתוח וכיון דמדאורייתא אינה צריכה בדיקה כיון דמסוכנת אי אפשר לו לשחוט אלא כ"כ יאכל בלא בדיקה שרינן ליה למיכל כדשרינן חלב בלא בדיקה [משום דלא אפשר וכשאינה מסוכנת מדרבנן צריכה בדיקה] וכדכתיבנא וה"מ בסרכות שבריות לפי שהן מצויות אבל בשאר טרפיות אפילו לכתחלה אינו צריך לבדוק. וראיה לדבר מדאמרינן בפרק אלו טרפות (דף נא ב) נפלה מן הגג צריכה בדיקה אלמא דוקא דאיתיליד בה ריעותא הא לאו הכי לא חיישינן לה ולא בדקינן לה כלל

7. בית יוסף אורח חיים סימן תל"ז (עמוד של"ה בטור מכון ירושלים) "ואם תאמר כי איתיה למשכיר קמן" עד

"השוכר בית מחבירו"

ואם תאמר כי איתיה למשכיר קמן אמאי שיילינן ליה ולא סמכינן אחזקה מאי שנא מבהמה (חולין ט.). דאיתא קמן ואפילו הכי לא בדקינן לה בכולהו טרפות אלא מוקמינן לה אחזקה ויש לומר דשאני בהמה שהיא בחזקת כשרה משנוולדה אבל בית כל השנה בחזקת שאינו בדוק הוא

8. ריטב"א פסחים ד. ד"ה דליתיה קמן דנשייליה

דליתיה קמן דנשייליה. יש למדין מכאן שאין סומכין על החזקות כל היכא דאפשר למידע קושטא, כגון ראה אחד ששחט או בדיקת סכין לאחר שחיטה, וכתב הרי"ף ז"ל ולדברינו שכתבנו שם בס"ד (חולין ג' ב) דסמכינן אחזקה י"ל שאין כל החזקות שוות, וכן האמת, ע"כ

9. ריטב"א חולין ג: ד"ה להאי לישנא דאמרת "אבל רבנו מורי הרא"ה ז"ל" עד "וכי מעיינת בשמעתיך"

אבל רבינו מורי הרא"ה ז"ל נוטה לדברי קצת האחרונים ז"ל דאף לשאינן מומחין לא חיישינן כלל אפילו היכא דאיתיה קמן, דכיון דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין ודין תורה הוא ללכת אחר הרוב ואפילו לכתחלה, שוב אין לנו לחוש לכלום, והא דלא נקיש לשאינן מומחין לא חיישינן משום דהאי טעמא בעי אמאי לא חיישינן להכי, כיון שכל שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו, ולהכי נקטינן טעמא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, וכן נראה, וכן עיקר להלכה

וא"ת וכי רוב מצויין אצל שחיטה מומחין מאי הוי דהא איכא חזקת בהמה שהיא בחזקת איסור כדאיתא לקמן בפירקין (ט' א'), ואם כן סמוך מיעוט דשאין יודעין הלכות שחיטה לחזקה זו והוה ליה כפלגא ופלגא וכדאמרינן בפרק האשה שהלך (יבמות ק"ט א'), ויש מתרצים דרוב מצוין דקאמר הכא לאו דוקא רוב אלא כמו כל, וכההיא דאמרינן בפרק בתולה נשאת (י"ג ב') רוב עכו"ם פרוצים בעריות דבעי למימר כל כדאיתא התם, והכא נמי מיעוטא דמיעוטא הוא דהוי כמאן דליתא בכל דוכתא, ולי נראה שלא חשו למיעוט וחזקה אלא למיעוט שהוא בודאי אסור, אבל הכא אפילו המיעוט שאינו יודע הלכות שחיטה אינו איסור בודאי דדילמא שחיט שפיר, וכדפרישית ביבמות בס"ד

10. יבמות קיט. מתחילת המשנה עד "היתה לה חמות"

מתני'. האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים, ובאו ואמרו לה מת בעליך - לא תנשא ולא תתייבם, עד שתדע שמא מעוברת היא צרתה

"בשלמא יבומי לא" עד "לימא ר"מ היא"

בשלמא יבומי לא, דדלמא מיעברא וקפגעה באשת אח דאורייתא, אלא לא תנשא אמאי? הלך אחר רוב נשים, ורוב נשים מתעברות ויולדות

"אלא אמר רבא רישא" עד קיט: סיפא חזקה לשוק"

אלא אמר רבא רישא חזקה לייבום ורובא לשוק, וחזקה לא עדיף כי רובא, ואייתי מיעוטא דמפילות סמוך לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא, לא תנשא ולא תתייבם

11. ריטב"א קידושין פ. ד"ה והוינן בה "ולפום הא אומר מורי" עד "אבל הכא שהמעוט ההוא"

ולפום הא אומר מורי נ"ר דמאי דאמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן בפ"ק דחולין (ג' ב') לאו דוקא רוב אלא כל המצויין, דאי לא סמוך מיעוטא לחזקת בהמה דקיימא בחזקת איסור והויא ליה פלגא ופלגא וספיקא דאורייתא לחומר מיהו מסתברא דקושיא מעיקרא ליתא, דכי אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והויא ליה כפלגא. וכדפרישית התם, ונכון הוא ופלגא, התם הוא שהמיעוט מסולק מן הרוב עצמו שמאותו רוב דתלינן דרוב נשים מתעברות יש מקצתן שמפילות, וחזר אותו הרוב כאילו הוא מחצה ומצטרף המיעוט עם החזקה להיות כמחצה

"ולפום הא ההיא בחולין" עד "והשתא שפיר איפליגו"

ולפום הא ההיא דחולין שפיר אתיא כפשטה דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם רוב ממש כפשטה ובהכי סגי מפני, שהמיעוט אינו מסולק מן הרוב וכמאן דליתיה דמי כדאמרינן הכא